

A KÉTÉVES FRANCIA VÉDKÖTELEZETTSÉG

NINCSEN KILÁTÁS most már arra, hogy a felfegyverzett nemzetek csökkentsék haderejüket. Ez volt Anglia kormányának súlyos megállapítása ezelőtt több mint egy esztendővel már, amikor a leszerelési értekezlet szekere végleg kátyúba jutott.

Tizennégy küzdelmes esztendő után 1932 decemberében először hangzott el Genfben a belátás és méltányosság szava a lefegyverzett nemzetek irányában. Elméletileg és elvileg mindenkit kivétel nélkül és egyenlő mértékben illet meg határvédelmének a joga. Mindhiába — a jogegyenlőség elvi kimondása óta nem történt komoly gyakorlati lépés, hogy enyhítsék azt a kiáltó aránytalanságot, amely a katonailag béklyókba kötött országok és egy tetőtől-talpig fegyverben álló tábor között fennáll.

Azóta pedig még messzebbre tolódott ki az az idő, mikor — hogy Mussolini szavait idézzük—olajággal díszíthetjük ágyúink és puskáink csövét.

Micrt?

Mert az egyenjogúság óhajával szembeállított biztonsági követelések minden további tárgyalási alapot lehetetlenné tettek és a biztonság jelszava valóságos szimbólummá válva jelentett áthidalhatatlan akadályt a nemzetközi politikai és katonai megértés terén.

Nem áll fenn többé területi ellentét Németország és Franciaország között. Ezt a tételt nem fogadták el a Rajnán túl, bár maguk a németek hirdették világgá. Franciaország azzal érvelt, hogy egyetlen évszázad alatt három ellenséges megrohanás érte és ezért fennmaradt a cél, hogy véglegesítsék és állandósítsák azt a hatalmi helyzetet, amely a világháború befejeztekor a párizskörnyéki békék létrejöttét lehetővé tette.

A célhoz az eszköz a katonailag már béklyókba kötött Németországnak politikai bekerítése és így annak a különbségnek a kiegyenlítése, amely a francia és német véderőképeség között fennáll.

A helyzet ma ugyanaz, mint volt a világháború előtt, amikor a reváns gondolattól irányított francia katonai vezetés és közvélemény mesteri diplomáciával Németország ellen hangolta csaknem az egész világot. A demokrata és liberális szellemű átítatott Franciaországnak sikerült szövetkeznie az autokrata Oroszországgal és olyan ellentéteket kovácsolni közte és Németország között, amelyek valójában sohasem állottak fenn.

Ez a diplomáciai művészet elismerésre és utánzásra méltó igyekezettel működik ma is. A kisantant-államok haderőinek szövetséges rendszerbe való bevonása után — az elmúlt évben Szovjetországgal teremtett katonapolitikailag szoros kapcsolatot. Lengyelország ingadozása pillanatra megállította ugyan a Németországot keletről összevonni készülő katonai gyűrűt, de a francia-olasz közeledés és a francia-angol-olasz közös alapon vezetett tárgyalások a német általános védkötelezettség kimondásáig egyensúlyba látszottak hozni ismét a helyzetet.

A zsoldos rendszer megszüntetése és a védkötelezettség visszaállítása Németország részéről ezt a helyzetet borította fel most azok előtt, akik a biztonság egyoldalú hirdetésével örködték önző csökönnyösséggel a szerződések sérthetetlensége felett.

A világháború befejezése óta mindenütt megindult átszervezési és korszakalkotó folyamat valamennyi szabadon fegyverkező állam haderejénél nagyarányú változást okozott. Ennek főoka abban a felismerésben rejlik, hogy a jövő háborúját nemcsak a csatatereken fogják megvívni, de résztvesz abban képességének és beosztásának megfelelőleg az állam minden rangú és rendű polgára is. A jövő háborúja nemcsak hadseregek összecsapása többé, hanem népek és nemzetek egymásközti küzdelme létért vagy nemlétért.

Ez a felismerés elsősorban Franciaország haderejét és előkészületeit jellemzi a végrehajtás során.

Franciaország mindennekfelett szárazföldi katonai hatalomnak érzi magát, minthogy századok óta — rövid megszakításoktól eltekintve — Övé is a katonapolitikai vezérszerep Európában. Kiterjedt tengeri kereskedelme, aránylag hosszú tengerparti határa és tengerentúli gyarmatai dacára Franciaország mindennekfelett a kontinensen akar továbbra is vezető szerepet.

A katonai hegemonia fényesen kéklő egén azonban évtizedek óta sötét fellegek tornyosulnak. Franciaország ma arra kényszerül, hogy kedvezőtlen népesedési helyzetén idegenek bevándorlása útján, továbbá a születési arányszámok kedvezőre fordításával javítson. A népsűrűség négyzetkilométerenként 75—76 lélekkel alig haladja meg Németország és Olaszország népességének felét, mely előbbinél 133, utóbbinál 136 főt jelent. Kereken 550.000 km² területével szemben Németországnak 470.000 km², Olaszországnak pedig Európában csak 310.000 négyzetkilométer területe van. Mégis Olaszország összlétszáma már 1929 óta másfélmillió emberrel haladja meg Franciaországot, ahol pedig a statisztikailag kimutatott 41.8 millió lakosból 3 millió az idegen. A 20 milliós, Clemenceautól kárhoztatott német többség pedig ma már csaknem 25 millióra növekedett.

Ezek a számok talán eléggé beszédes indokai annak, miért küzd Franciaország hallatlan erőfeszítéssel azon, hogy várható ellenfelénél erősebb hadsereget állítson talpra.

Az erőfeszítés katonai téren a Német- és Olaszországgal szemben álló határsávok és határterületek, szárazföldi, tengeri és légierőinek nagyarányú kifejlesztésében, erődítményt rendszerek, stratégiai utak és vasutak kicépítésében és katonai szövetségek létesítésében mutatkozik.

A francia biztonsági politika felépítése a következő, egymással szoros összefüggésben álló alapokra helyeződik:

1. A nyugati katonai hatalmi erő. Ideértve Franciaország és Belgium földi-, vízi- és légierőit és a két ország határvédelmi rendszerét.

2. Az északafrikai gyarmatok seregtestei.

3. A kisantant-haderők és ezekkel kötött szövetségek.

4. Az orosz szovjettel kötött, nyilvánosan csak védelmi célzatú katonapolitikai szerződés.

5. A lengyel hadsereg, amely azonban az 1934. évi német-lengyel megegyezés óta francia szempontból kétes értékűvé vált.

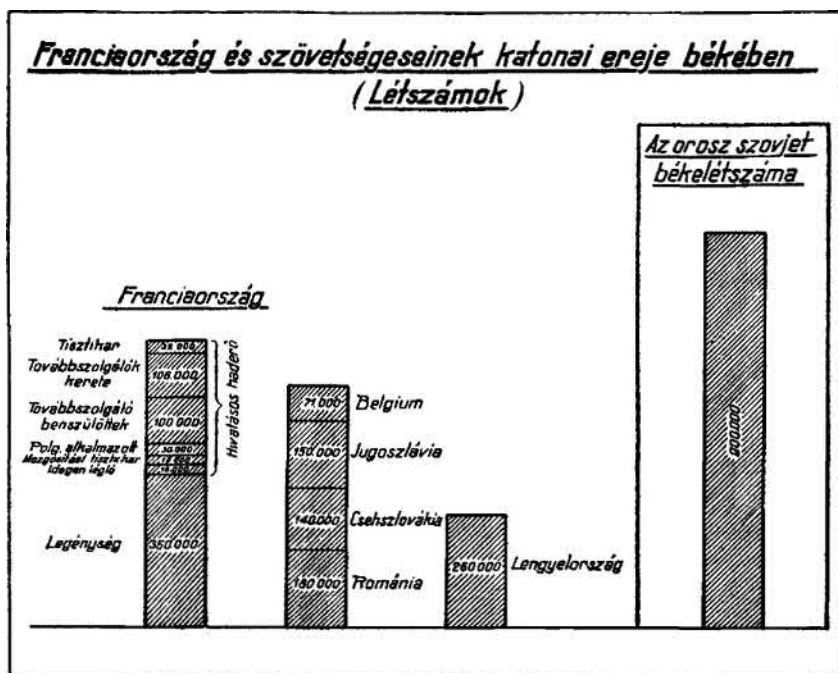
6. Regionális biztonsági szerződések, mint pl. a locarnói szerződés és az 1935. év elején tervbevett légi biztonsági egyezmények.

1889-ig Franciaországban öt esztendő volt a szolgálati kötelezettség, ekkor tértek át a háromévesre, 1905-ben pedig két esztendőre csökkentették a védkötelezettséget. 1913-ban a maihoz hasonló heves parlamenti harcok és viták után visszatértek a hároméves szolgálatra. A leszerelés után, 1920-ban Franciaország általában a 18 havi szolgálatra tért át. Ennek előfeltétele az volt, hogy a hivatásos keret-hadsereg létszáma 80.000 főben, a gyarmati csapatok létszáma 300.000 főben állapíttassák meg, a hadseregben szükséges segédszolgálatra pedig 30.000 fő polgári segédmunkást alkalmazzanak. A világháború előtt az anyaországban egyetlen színes katona sem állomásozott, a gyarmati bennszülött legénység összlétszáma alig 100.000 emberre rúgott. Ma a bennszülöttek békelétszáma meghaladja a 200.000 főt. Ezekből Franciaországban az olasz és német határ közelében öt hadosztály van állandóan fegyverben, további 8 hadosztály pedig úgy van elhelyezve Észak-Afrikában, hogy szükség esetén rövid idő alatt áthajózható legyen.

Kiképzendő évi újoncjutalék a francia fehér csapatoknál eddig kerekén 250.000 fő volt, a gyarmati színes csapatoknál, Afrikában évi 41.000 fő, a többi gyarmatokból kb. évi 65.000 fő. A bennszülött lakosság kihasználása helyenként a lakosság $\frac{1}{4}$ -ét is eléri.

Ezekből, valamint a békében állandóan magasabb létszámon kívül lovas-, motoros- és légi egységekből alakul meg hadüzenet esetén, vagy szükség esetén a nélkül is a francia hadsereg hatalmas első támadó lépcsője, az úgynevezett „Armée de couverture“, amely egymagában 26 hadosztályt, 5 lovas hadosztályt és 8 légi dandárt jelent. Ennek a fedező seregnek az a rendeltetése, hogy hirtelen előrelökésének és működésének oltalma alatt a haderő további lépcsői, az északafrikai bennszülött seregtestek és végezetül az egész nemzet mozgósítása történjék meg. A fedező hadsereg részei órák alatt menetkésznek lehetnek. Három-négy napon belül csatlakozhat hozzájuk Észak-Afrikából további 5—6 hadosztály és 2 lovas hadosztály.

A második lépcső 6—7 napon belül áll alkalmazásra készen. Húsz tartalék hadosztályból és további 8 légi dandárból áll. A mozgósítás harmadik hetétől újabb 20—25 hadosztályt vehetnek számításba, melyeknek elvonulása esetén a „nation armée“ még további 20 tartalék hadosztályból áll.

Az erők teljes állománya kb. négy és félmillió embert és ezenfelül egy és félmillió bennszülöttet jelent. A mögöttes országrészek felkészültsége és hadiipara kb. kétfélmillió főt foglalkoztat.

A haderő békelétszáma meghaladja a 600.000 embert.

A francia védőrendszer bonyolult és nyugvópontonra egyáltalán nem jutott kérdéseikhez tartozik a színes csapatok fenntartása. Hadvezetőség, vezérkar, vezető társadalmi személyiségek, parlament és napisajtó állandóan felszínen tartják ezt a problémát, melynek katonai jelentőségén felül súlyos néprajzi, néphigiéniai és társadalompolitikai rúgói vannak.

Ezért is Észak-Afrika partvidéke úgy jelenben, mint jövőben Franciaország szempontjából döntő jelentőségű. Tunisz, Algeria, Marokkó birtokai emelik ma Franciaországot világhatalommá. Számára ezek nem egyszerű gyarmatok többé, hanem megnövekedett Franciaországot jelentenek, amelyek elválaszthatatlanul egybetartoznak az anyaországgal.

A népsűrűség tervezeti kilátásai mellett azonban még egy nagyobb veszély fenyegetett.

Most kerülnek bevonulásra azok a korosztályok, amelyek 1915-től kezdődőleg csak felére csökkentett újoncévfyományokat tudnak kiállítani és így az a veszély fenyegetett, hogy a francia haderő békelétszáma az elkövetkezendő 4—5 évben átlag 120.000 fővel lesz kevesebb az előirányoztnál.

A háború következtében csökkent születési arányszám folytán az évi sorozható újonclétszám 1935-ben 140.000, 1936-ban kb. 130.000, 1937-ben 120.000, 1938-ban 140.000 és 1939-ben 160.000 főt jelent csupán.

A szükségesnek vélt békeállomány fenntartása érdekében a francia hadvezetőség a szolgálati idő felemelésének egyszerű eszközéhez nyúlt. A kamara március közepén tárgyalta a törvényt, amelyet csak heves vita és hosszas tárgyalások után fogadtak el. Azáltal, hogy az évenként bevonulásra kerülő átlagos 115.000 újonc az eddigi egy év helyett két esztendeig fog szolgálni, a kettős évfolyam hozzávetőlegesen kiegyenlíti majd a hiányokat.

A létszámkiegyenlítésnek igen egyszerű technikai megoldása azonban belpolitikai nehézségeken felül elsősorban az ellentáborban keltett érthető nyugtalanságot. A válasz reá csattanós formában a német általános védkötelezettség bevezetése volt.

Németország kiengedte kezéből, — és szándékosan-e vagy akaratlanul—'de nem hasznosította kellően azt a pszichológiai hangulatot, amely a harmadik birodalmat és a hasonló lelki felépítésű fasiszta Olaszországot egymás mellé állította. Az osztrák probléma erőszakolása — siker nélkül — csak a francia érdekek malmára hajtotta a vizet, ahol felismerve a pillanat kínálkozását, még bizonyos veszteségek mellett is közeledést teremtettek a veszedelmessé vált és feltörekvő Olaszországhoz.

Franciaország ellen Németország és Olaszország. Vagy Németország ellen a francia-olasz együttműködés. Pár évvel ezelőtt még ez volt vagy ez lehetett volna a jelszó. Ma pedig csaknem bizonyos már, hogy egy francia-német konfliktus esetén Olaszország melyik táborban található.

Így Németország ma ismét a teljes katonapolitikai bekerítés veszedelme előtt állhat. De ez részben földrajzi adottság is. A tíz, Németországot körülvevő állam közül a négy legerősebb katonai hatalom Franciaország, Belgium, Csehszlovákia és Lengyelország, részben egymással, részben egymás között egészen a legutóbbi időkig szoros szövetséget alkotott. A német-lengyel megegyezés ezért óriási teherkönyítést jelent keleten. A lengyel állam hatalmas embertömegek felett rendelkezik. Évenként hadköteles korba kerülőinek száma jóval meghaladja a 170.000 főt. Békehaderejének állománya legalább 270.000 ember és így Európában a harmadik helyen áll.

Lengyelországot nem sikerült a kisantantnak Magyarország elleni zárógyűrűjébe sem bevonni, aminek az irántunk érzett rokonszenven felül az is az oka, hogy a lengyeleket és a cseheket a Ruténföld, továbbá Szepes és Árva megyék határterületei, de meg a tescheni érdekösszeköttetések miatt egyáltalán nem titkolt idegenkedés választja el egymástól.

A többi katonai szövetségi rendszer Franciaország és a kisantant között jórészt titkos megállapodásokon nyugszik, amelyeknek a részletei a nyilvánosság előtt nem ismeretesek. De a világsajtóban időnként fel-felbukkanó hírek alapján teljes biztonsággal következtethetünk. Így nyilvánvaló, hogy a francia-belga, a francia-román, a francia-lengyel és a lengyel-román szövetségek egyben katonai megállapodásokat is tartalmaztak. Azzal lehet számolni, hogy fegyveres konfliktusok esetén ezek az államok egymás között kölcsönös segélynyújtásra vannak kötelezve, amelynek előzményeként a vezérkarok közös hadműveleti terveket dolgoztak ki.

A bejelentett német 36 hadosztály nem sok és nem szerénytelen. Körülbelül 550.000 fő békelétszámot jelent, ami a lakosság 0.8—0.9 százalékos igénybevétele. Szemben Franciaországgal, ahol a békelétszám közel kétszeres százalékarányt ér el. Már 1914-ben is ez volt a helyzet. A világháború kitörésekor a közvélemény állítólag azon a nézeten volt, hogy Európában Németország jelenti a militarista szellem megtestesülését. Pedig Németországban az összes bevonultak létszáma 3,800.000 főt, a népesség 5.6 százalékát érte el, míg Franciaország 1914-ben 4,200.000 embert, azaz a lakosságnak közel 19 százalékát mozgósította. (A monarchiában 47 százalék volt a bevonult.)

Akik ma a német lépésen felbőszültek, azok megfélemednek arról, hogy Törökország pl. már több mint egy évtizeddel ezelőtt szakította szét a sévresi szerződés bilincseit. Mert ereje és hatalma megvolt már akkor hozzá. Különben is nehéz volt elképzelni, hogy Németország egy pillanattal is tovább túri majd magán a békediktátum katonailag fojtogató láncát, ha nem lesz erő, amely erre kényszerítse.

Ez az erő — úgy látszik — hiányzik már az ellentáborban. A védtelen Magyarországgal szemben a múlt év decemberében a genfi események után felhangzott még a jelszó, hogy könyökünkkel súroltuk a háborút. Az a háború szerintük kényelmesen lett volna lefolytatható. De ma, mikor Németország a szerződés egyoldalú megváltoztatásával állott a világ elébe, — bizonyára ereje és felkészültsége tudatában — még a legharciasabb ellenfelek is hüvelybe dugták kardjukat.

Újabb bizonyíték ez ahhoz, hogy nemzetközi érintkezésnél egyedül az erőnek és a népek katonai jelentőségének van joga és hatalma.

RÉCZEY FERENC